

1

ТРИМАЄМО ЇХ ЦІЛИМИ ТА НЕУШКОДЖЕНИМИ

Як це починається

Дитинство – найдослідженіша фаза життя, і книжки з проблем виховання посідають вагоме місце у кожній порядній книгарні. Ключове завдання всіх дбайливих батьків (а ми всі дбайливі батьки) – пильнувати, щоб діти були цілі та неушкоджені. Це – насамперед. Це – біологічно обумовлено.

В альбомі дитячих світлин мого сина Соєра є фото його, семимісячного: малюк дивиться в об'єктив, не всміхаючись. Фотокамера зафіксувала самого лише хлопчика на похилій поверхні, проте я пам'ятаю, що мої сильні руки тримали його перед об'єктивом.

Це було в часи Соєрової прогулянки до парку, коли він уперше з'їхав із гірки. Дивлячись зараз на фотографію, чую свій власний голос і голос мого чоловіка. Ми обоє щebetали: «Все гаразд, маленький, ми поруч». Натомість із синового погляду видно, що ми його не переконали.

Пригадую тодішній страх, що охопив мене, коли малюк вмостився на вершечку маленької гірки. Навряд чи конструкція була заввишки більша, ніж метр двадцять, і ми з чоловіком приготувалися підхопити малого, та все одно я хвилювалася. Чи не страшно Соєрові подолати цю коротку дистанцію? Чи не скотиться він шкереберть донизу, чи не гепнеться на землю і чи

не вдариться головою, чи не набуде неприємного досвіду, що ми йому могли б – мусили – запобігти?

Часто, вмостившись із Соером на дивані і роздивляючись світліни з часів його раннього дитинства, я сприймала страх у синових очах за його власний. Але багато років потому замислилася: а чи не віддзеркалював малюк побачене в моїх очах та в очах свого батька? У який спосіб дорослі притлумляють бажання всеохопно захищати малюків і дозволяють дітям випурхнути у дорослий світ?

ЗАПОБІГАТИ ВИПАДКОВОСТЯМ

У світі достатку та передових технологій дорослі почуваються відповідальними за те, щоб ніхто з дітей жодним чином не постраждав. Ми віримо у нашу здатність контролювати. Ми спромоглися створити значно безпечніший, передбачуваніший і добріший до дітей світ. Опіка починається, коли діти ще в утробі – під контролем кожен нюанс вагітності. Народившись, наші діти опиняються в будинках, цілком обладнаних заради їхньої безпеки.

Ми також зробили безпечнішим світ поза межами наших домівок. Між 1978-м і 1985-м роками кожен штат ухвалив закон про обов'язковість дитячих автомобільних кріселець, а незабаром – правило про паски безпеки¹². Ці закони лунали похоронними дзвонами по заповітних свободах, ніби повернення у минуле в рамках сімейного універсалу. Одначе мета порятунку дитячих життів була значно важливіша. Водночас Американський національний інститут стандартів^{*} затвердив перші вимоги щодо велосипедного шолому і до 1994 року на більш ніж третину американців поширювався закон стосовно його необхідності. Намагання убезпечити дітей призвели також до частішого використання шоломів і наколінників під час занять такими видами спорту, як роликові ковзани, лижі та скейтбординг. Без сумніву, дотримання цих законів урятували не одне життя.

* Американський національний інститут стандартів (англ. American National Standards Institute, ANSI) – об'єднання промислових і ділових груп, що розробляють торгові та комунікаційні стандарти для США.

Ми, батьки, йдемо навіть на крок попереду, виконуючи роль бамперів та захисних огорож між дітьми та світом, щоб наші нащадки були у безпеці повсякчас, поки ми поруч. Я подумала про це одного дня, коли побачила, як мати й дитина переходять разом дорогу: таку картину можна спостерігати у будь-якому місті чи містечку. Мати крокувала впевнено. Її син, хлопчик років восьми, йшов на крок позаду, в навушниках, дивлячись на екран свого мобільного телефону. Мати подивилася ліворуч, праворуч, знову ліворуч, а потім вони з сином рушили через перехід. Хлопчик навіть не підвів очей. Потім я прочитала про новий винахід, так зване «міні-гальмо», розташоване на задньому колесі дитячих велосипедів, що давало змогу батькам керувати ними за допомогою пульта дистанційного керування.

Школа – найважливіше місце, де наші діти здобувають можливість інтелектуально розвиватися, але ми відводимо їх туди і забираємо звідти, переживаючи за їхню безпеку. Ми залагоджуємо цю проблему, супроводжуючи дітей, якщо це можливо, до самісінького порогу.

Коли діти ще маленькі, чимало з нас відводять їх до школи, щоб пересвідчитися в їхній безпеці, а часто ще й несемо їхні речі. Нещодавно я розреготалася, побачивши батька з яскраво-рожевим рюкзаком на широкому плечі. Чоловік їхав на велосипеді позаду доньки, якій було не більше семи-восьми років, до школи, розташованої за три квартали від їхнього будинку. Це було чарівно. Але того дня, як і багато днів до і після, я запитувала в себе: *«Коли дитина стає достатньо доросла, щоб сама носила свої речі?»* І: *«Наскільки незалежним має бути учень початкової школи?»* Спостерігаючи за батьками біля початкових шкіл у моєму місті, я хотіла дослідити, наскільки поширена ця тенденція.

Спілкувалася з мамою з околиці Огайо на ім'я Лора, і вона розповіла про іншу матір, яка щодня супроводжує доньку-третьокласницю до шкільного автобуса. Зауважте, йдеться про здорову та повносправну дівчинку. Ще вона розповіла про батька, який півтора кілометри їде на велосипеді за своєю донькою спершу до школи, а потім назад, додому; це нагадало мені про татуса з рожевим наплічником, але ж його дитина навчалася не в шостому класі. Навіть якщо школа розташована на відста-

ні простягнутої руки, а викиди вуглекислого газу викликають занепокоєння, чимало з нас возять дітей у машинах. Часто ми супроводжуємо їх навіть далі, ніж до шкільних дверей.

Я розмовляла з подругою нашої родини, Еллен Нодельмен, яка від 1969 року працює у Роклендській середній школі на протилежному від Мангеттену березі річки Гудзон, у містечку Конгерс, штат Нью-Йорк. Еллен спершу працювала на факультеті англійської філології у цій школі, потім почала додатково виконувати обов'язки навчального декана і консультанта з питань вступу до коледжів. Пропрацювавши на цих посадах понад сорок років, вона зауважила збільшення батьківської присутності у школі та за її межами.

Частина учнів Роклендської школи приїжджають шкільним автобусом, але «більше половини дітей, які теж можуть їздити автобусом, привозять батьки», – розповідала Нодельмен. Замість того, щоб просто підвезти дітей, батьки молодших учнів часом заходять із ними до школи, а деякі – навіть до класу. «Ми намагаємося забороняти їм заходити далі шкільного передпокою. Якби вони могли робити, що хочуть, то цілий день сиділи б із своїми дітьми у класі, – додала вона. – Дехто з них про це просив».

А ще є мобільний телефон – порівняно нещодавній винахід у житті батьків і спосіб спілкуватися з дітьми. Він хоч і не спричинив «квочкового» виховання, проте сприяє схильним до гіперопіки батькам. Дослідники називають мобільний телефон «найдовшою в світі пуповиною».

До прикладу, мама старшокласника зі школи в Беверлі-Гіллс вимагала, щоб син, вибравшись із друзями на пляж, щогодини надсилав їй повідомлення. Поїздка автомобілем лякала її більше за бугі-бординг* у Тихому океані. Або, наприклад, батько зі Стенфорда, який зателефонував до університету, щоб поділитися своїм занепокоєнням щодо зникнення доньки, оскільки вона більше доби не телефонувала йому. Або ж мати студента американського коледжу, який поїхав до Нової Зеландії за програмою міжнародного обміну. Жахливо стурбована жінка зателефонувала директорові програми, бідкаючись, що син не відповідає

* Бугі-бординг (boogie boarding) – різновид екстремального водного спорту (серфінгу). Завдання серфера – впіймати хвилю і проїхатися по її гребеню, лежачи на невеличкій плавській дошці.